

ПОЛОЖЕННЯ
про кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти в Національній
академії Служби безпеки України

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено відповідно до законодавства України, нормативно-правових актів та інших документів, які регламентують організацію освітнього процесу в Національній академії Служби безпеки України (далі - Академія).

1.2. Однією з форм атестації здобувачів вищої освіти є виконання та публічний захист кваліфікаційної роботи.

1.3. Кваліфікаційна робота - це вид підсумкової атестації, що може передбачатись на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти.

Кваліфікаційна робота передбачає проведення аналізу та теоретичної розробки (моделювання й дослідження процесів і об'єктів) актуальних питань, проблем у відповідній галузі знань та повинна засвідчити професійну зрілість випускника, виявити його загальнонаукову, загальнотеоретичну і спеціальну підготовку, уміння застосовувати здобуті знання для розв'язання конкретних наукових та практичних завдань і, відповідно, готовність до самостійної професійної діяльності.

1.4. До кваліфікаційних робіт в Академії належать: бакалаврська, дипломна та магістерська роботи.

Бакалаврська робота – це самостійне завершене наукове дослідження здобувача вищої освіти, що синтезує підсумок теоретичної і практичної підготовки в рамках нормативної та варіативної складових освітньо-професійної програми підготовки бакалавра.

Бакалаврська робота має комплексний характер і пов'язана з використанням набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь і навичок.

Дипломна робота – це самостійне завершене наукове дослідження здобувача вищої освіти, у якому об'єднано теоретичні й практичні професійні знання, набуті здобувачем вищої освіти у межах освітньо-професійної програми підготовки спеціаліста за відповідною спеціальністю та спеціалізацією.

Дипломна робота демонструє:

- якість засвоєних знань з відповідної освітньо-професійної програми;
- здатність самостійного осмислення проблеми, творчого її дослідження;
- уміння збирати, аналізувати та систематизувати наукові, нормативно-правові джерела, вести бібліографічний пошук із застосуванням

сучасних інформаційних технологій; визначати актуальність, мету і завдання дослідження; застосовувати сучасні методи для отримання та аналізу емпіричних даних.

Магістерська робота – це самостійне завершене наукове дослідження здобувача вищої освіти, що виявляє вищий рівень якості професійної підготовленості здобувача вищої освіти за відповідною освітньою програмою підготовки магістра за відповідною спеціальністю та спеціалізацією.

Магістерська робота демонструє:

- якість теоретичних і практичних знань згідно з освітньо-професійною програмою та концептуальними напрямками їхнього розвитку;
- рівень засвоєння, розуміння та відтворення наукової термінології;
- ерудицію автора, фундаментальну наукову базу;
- опанування науковою методологією;
- вироблення постійної потреби й прагнення здобувати знання самостійно;
- уміння комплексно аналізувати проблеми дослідження;
- здатність систематизувати і критично оцінювати джерела інформації (думки і підходи) з досліджуваної проблеми, формувати власну точку зору на проблему, що розглядається;
- спроможність здійснювати теоретико-методологічне узагальнення, творчо застосовувати сучасні методи та методики наукового пошуку;
- здатність нестандартно вирішувати наукові завдання, формулювати оригінальні теоретичні і практичні висновки (рекомендації), прогнозувати розвиток досліджуваних явищ.

1.5. Кваліфікаційна робота виконується українською мовою (за бажанням здобувача вищої освіти та за умови володіння іноземною мовою наукового керівника - іноземною мовою, з якої ведеться підготовка здобувачів вищої освіти в Академії).

2. Керівництво кваліфікаційними роботами. Тематика кваліфікаційних робіт

2.1. Керівництво кваліфікаційними роботами може здійснюватися досвідченими викладачами та науковими співробітниками (в т.ч. докторантами). Організація і контроль за процесом підготовки цих робіт покладається на керівників кваліфікаційних робіт, відповідальність за організацію та проведення захисту кваліфікаційних робіт покладається на директорів навчально-наукових інститутів та екзаменаційні комісії (далі - ЕК).

2.2. Перелік тем кваліфікаційних робіт із спеціальностей визначаються відповідним Навчально-науковим інститутом (центром) Академії до початку навчального року на основі пропозицій випускових кафедр. Пропозиції з тематики кваліфікаційних робіт розробляють випускові кафедри згідно з напрямками їхньої науково-дослідної роботи спільно з зацікавленими кафедрами Навчально-наукових інститутів (центру). Щорічно тематика кваліфікаційних робіт уточнюється випусковою кафедрою й після погодження

з Науково-організаційним центром Академії затверджується проректором з наукової роботи Академії та доводиться до відома здобувачів вищої освіти протягом місяця з дати затвердження.

Кількість тем повинна перевищувати кількість здобувачів вищої освіти, яким вони пропонуються на поточний навчальний рік, не менше ніж на 10 %.

2.3. Теми обираються здобувачами вищої освіти самостійно. Після вибору теми кваліфікаційної роботи вони подають рапорт (заяву) у встановленій формі з проханням про її закріплення. Подані рапорти (заяви) розглядаються на засіданні випускової кафедри, де приймається рішення про закріплення тем за здобувачами вищої освіти та призначаються наукові керівники (додаток 1, 2).

2.4. Затвердження тем кваліфікаційних робіт та наукових керівників здійснюється наказом ректора Академії за поданням завідувачів випускових кафедр не пізніше, ніж за 8 місяців до захисту. Виконання однієї й тієї ж теми кількома виконавцями не допускається.

2.5. Після затвердження теми здобувач вищої освіти складає разом із науковим керівником календарний план, узгоджує перелік необхідних першоджерел і розробляє під його керівництвом план виконання роботи у вигляді «Завдання на кваліфікаційну роботу» (додаток 3).

Завдання складається в двох екземплярах: перший видається здобувачу вищої освіти перед практикою (стажуванням), одним із завдань якої є збір і узагальнення інформації для кваліфікаційної роботи, другий - залишається на кафедрі і разом із кваліфікаційною роботою подається до захисту.

«Завдання на кваліфікаційну роботу» розглядається та підписується керівником роботи і затверджується завідувачем кафедри, на якій випускається робота.

2.6. При необхідності зміни та/або уточнення теми кваліфікаційної роботи виконавець не менше ніж за 11 тижнів до захисту подає на випускову кафедру мотивований рапорт (заяву) із візою наукового керівника на ім'я проректора з наукової роботи Академії. Рішення приймається протягом 10 днів.

2.7. Кваліфікаційні роботи, що містять інформацію з обмеженим доступом (ДСК, таємно, цілком таємно) здобувачі вищої освіти виконують як правило, від руки на облікованих у РСВ аркушах паперу. Як виняток, здобувачу вищої освіти може бути наданий дозвіл на виконання кваліфікаційної роботи, який містить інформацію з обмеженим доступом (далі — ІзОД) в електронному вигляді за допомоги ПЕОМ, у разі подання ним в установленому порядку мотивованого й попередньо погодженого з науковим керівником рапорту на ім'я керівництва Академії.

2.8. Під час підготовки, а також наступного використання кваліфікаційних робіт, що містять ІзОД, наукові керівники, здобувачі вищої освіти дотримуються вимог нормативно-правових актів органів державної влади та Служби безпеки України.

2.9. Після отримання в установленому порядку дозволу на виконання кваліфікаційної роботи, що містить ІзОД, у спеціально обладнаному кабінеті виконавець може здійснювати електронний набір кваліфікаційної роботи з

робочого зошиту (кваліфікаційна робота, написана в робочому зошиті, має бути попередньо погоджена з науковим керівником та рекомендована до захисту завідувачем кафедри, на якій випускається робота).

Надрукована кваліфікаційна робота, що містить ІзОД підлягає обов'язковій реєстрації.

Зареєстрована кваліфікаційна робота, що містить ІзОД, видається науковому керівнику в установленому порядку під підпис для подальшого використання та зберігання. Науковий керівник може видавати роботу здобувачу вищої освіти за реєстром із подальшим поверненням в цей же день.

Науковий керівник несе безпосередню відповідальність за:

- використання роботи за призначенням, її зберігання;
- відповідність роботи: наданому їй грифу секретності (ступеню обмеження доступу);
- за дотримання вимог із запобігання академічного плагіату при підготовці та оприлюдненні результатів кваліфікаційної роботи, відповідно до чинних нормативно-правових актів.

2.10. Кваліфікаційні роботи виконуються в Академії, бібліотеках, наукових установах тощо. Частина дослідження, особливо збирання необхідного матеріалу з практики може готуватися на місцях проходження практики здобувачами вищої освіти.

3. Керівництво кваліфікаційними роботами та їх рецензування

3.1. Науковий керівник здійснює наукову та методичну допомогу, систематично контролює виконання кваліфікаційної роботи здобувачем вищої освіти, корегує її, надає рекомендації щодо доцільності прийнятих рішень, а також складає відгук про готовність роботи в цілому.

3.2. Відповідальність наукових керівників за стан написання кваліфікаційної роботи полягає в тому, що наукові керівники:

- допомагають здобувачам вищої освіти обрати або сформулювати тему дослідження. Завдяки чіткості у формулюванні теми надають можливість визначитись з обсягом роботи;
- видають завдання та надають допомогу здобувачам вищої освіти в розробці календарного графіку на період виконання кваліфікаційної роботи (Завдання на кваліфікаційну роботу);
- рекомендують здобувачам вищої освіти необхідну літературу з теми;
- проводять консультації відповідно до затвердженого графіку;
- сумісно зі здобувачем вищої освіти складають план-проспект (зміст майбутньої роботи);
- систематично контролюють хід роботи;
- направляють і корегують дослідження здобувача вищої освіти, вказують на недоліки аргументації, композиції, стилю та рекомендують, як краще їх усунути.
- дають детальний відгук на закінчену кваліфікаційну роботу.

3.3. Рецензенти можуть бути обрані з числа досвідчених фахівців не лише випускаючої кафедри, а й з числа фахівців за профілем предмету дослідження.

4. Вимоги до написання відгуку та рецензії на кваліфікаційну роботу

4.1. Відгук складається науковим керівником кваліфікаційної роботи та пишеться у довільній формі з урахуванням: актуальності теми, наукового і практичного значення роботи, її елементи новизни та оригінальності (для освітнього ступеня магістра), ступеня самостійності здобувача вищої освіти при виконанні роботи, використання літератури, логічності, послідовності, аргументованості змісту, відповідності професійній спрямованості випускника.

По закінченню роботи науковий керівник підписує відгук і разом із завданням на кваліфікаційну роботу подає завідувачу кафедри. Завідувач кафедри на підставі цих матеріалів вирішує питання щодо допущення (недопущення) курсанта, слухача, студента до попереднього захисту.

4.2. Рецензія на кваліфікаційну роботу повинна бути детальною та включати: оцінку актуальності теми, мети, завдань, об'єкта, предмета дослідження, запропонованого плану роботи, висновку стосовно позитивних елементів роботи з їх стислою конкретизацією, а також можливих недоліків із відповідною конкретизацією; визначення впливу переваг і недоліків на остаточну оцінку роботи; підсумковий висновок щодо переваг і недоліків на остаточну оцінку роботи; підсумковий висновок щодо ступеня відповідності кваліфікаційної роботи встановленим вимогам, пропозиції щодо конкретної оцінки роботи або її можливих варіантів з урахуванням захисту перед екзаменаційною комісією (оцінка роботи: «відмінно», «добре», «задовільно»).

В рецензії повинні бути чіткі рекомендації автору роботи щодо усунення виявлених недоліків, серед яких можуть бути: неповнота чи поверховість розгляду окремих питань; наявність у роботі результатів досліджень інших науковців без власних інтерпретації теоретичних положень або їх хибна оцінка; суперечливість позицій автора; відсутність системності, послідовності та аргументованості у викладенні матеріалу, а також власних висновків і пропозицій тощо; неточний переклад матеріалів із зарубіжних джерел; неправильні (неточні) посилання на літературні джерела; орфографічні та пунктуаційні помилки та т.ін; порушення загальних вимог до кваліфікаційної роботи - перевищення обсягу, відсутність обов'язкових складових змісту, недоліки в зовнішньому оформленні роботи тощо.

Зауваження й побажання повинні бути об'єктивними та принциповими, спрямованими на підвищення наукового рівня, практичного спрямування та наукової значущості роботи. У випадку загальної негативної оцінки рецензент повинен обґрунтувати свої висновки переконливо, із відзначенням усіх позитивних та негативних елементів роботи, надати рекомендації автору щодо її доопрацювання або переробки.

4.3. Здобувач вищої освіти мусить бути ознайомлений зі змістом рецензії не пізніше, ніж за два дні до захисту кваліфікаційної роботи. Внесення змін до кваліфікаційної роботи після одержання рецензії не допускається.

4.4. Списки здобувачів вищої освіти, що допускаються до захисту, затверджується ректором Академії у строки, передбачені навчальними (робочими навчальними) планами Академії та відповідно до затверджених графіків і розкладів екзаменів атестацій.

5. Попередній захист

5.1. Попередній захист проводиться на спільному засіданні випускової кафедри та зацікавлених кафедр Навчально-наукових інститутів (центру).

На випускових кафедрах створюються тимчасові комісії (такі функції може виконувати методична секція відповідної кафедри), до складу яких доцільно залучати фахівців із методології та організації наукових досліджень.

Комісія проводить попередній захист кваліфікаційних робіт і робить висновок про можливість подання їх до захисту перед екзаменаційною комісією.

5.2. До попереднього захисту комісії надаються наступні документи:

- готова непереплетена у жорстку палітурку кваліфікаційна робота;
- відгук наукового керівника;
- наукові статті та/або тези доповідей на наукових конференціях, та/або результати апробації (для освітнього ступеня магістр);
- доповідь чи тези доповіді по суті роботи, що подається до захисту.

5.3. За результатами попереднього захисту складається відповідний протокол засідання випускової кафедри.

5.4. Після позитивного результату попереднього захисту і усунення здобувачем вищої освіти зауважень, кваліфікаційна робота повинна бути переплетена (зброшурована) і разом з завданням на кваліфікаційну роботу, відгуком наукового керівника направлена на рецензію.

6. Захист кваліфікаційної роботи

6.1. Перед захистом кваліфікаційних робіт до Екзаменаційної комісії (далі - ЕК) подаються такі документи:

- готова переплетена у жорстку палітурку кваліфікаційна робота;
- зведена відомість про виконання здобувачами навчального плану і про отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, курсових робіт, практик;
- відгук наукового керівника;
- рецензія;
- витяг з протоколу засідання випускової кафедри щодо результатів попереднього захисту кваліфікаційної роботи;
- інші матеріали, що свідчать про наукову і практичну цінність роботи - публікації за темою роботи, документи, матеріали апробації, які вказують на практичне застосування роботи.

6.2. Захист проводиться на відкритому засіданні ЕК.

6.3. Процедура захисту включає:

- доповідь здобувача вищої освіти про зміст роботи;

- запитання до автора роботи;
- оголошення рецензії;
- відповіді здобувача вищої освіти на зауваження рецензента.

У доповіді, здобувач вищої освіти, повинен коротко викласти основні результати дослідження, а також рекомендацій (пропозицій) щодо їх застосування. Регламент доповіді - до 10 хвилин. На підкріплення доповіді можуть бути розроблені наочні матеріали (4-6 сторінок з найважливішими висновками, рисунками та таблицями, які оформлюються у вигляді плакатів або друкуються на принтері; за бажанням додаються слайди, фотографії, макети, рекламні проспекти тощо).

Перед захистом доцільно ретельно прочитати рецензію, особливу увагу звернути на висловлені рецензентом зауваження і підготувати аргументовані відповіді.

6.4. Обговорення кваліфікаційної роботи складається з виступу наукового керівника, рецензента (за необхідністю) і членів ЕК. В обговоренні роботи можуть також брати участь представники підрозділів СБ України й інших відомств.

6.5. Під час захисту кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження у відгуку та рецензії, а також на запитання представників ЕК, які були задані у ході захисту.

6.6. При оцінюванні захисту кваліфікаційної роботи ЕК враховує:

- якість кваліфікаційної роботи загалом (творчий характер, вміння автора аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих практичних рекомендацій);

- самостійність у розробці проблеми;

- якість оформлення кваліфікаційної роботи (науковий стиль викладу, грамотність, бібліографія);

- рівень виступу здобувача вищої освіти (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, культура мовлення), аргументовано захищати отримані результати, свою думку;

- відгук керівника і оцінку роботи рецензента.

6.7. Повторний захист кваліфікаційної роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється.

6.8. Обговорення результатів захисту кваліфікаційної роботи стосовно кожного здобувача вищої освіти проводиться на закритому засіданні предметних комісій (підкомісії) ЕК.

6.9. Для вирішення суперечливих питань на обговорення можуть запрошуватись науковий керівник кваліфікаційної роботи, завідувач (і) відповідної (их) кафедри, за профілем якої захищається кваліфікаційна робота.

Рішення щодо оцінки за захист кваліфікаційної роботи стосовно кожного здобувача вищої освіти приймається відкритим голосуванням членами предметної комісії (підкомісії) більшістю голосів.

При однаковій кількості голосів, що визначають різні оцінки, голос керівника комісії (підкомісії) є ухвальним.

6.10. Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти визначаються документами, які регламентують організацію освітнього процесу в Академії.

6.11. Кваліфікаційні роботи зберігаються в Академії залежно від грифу таємності: для службового користування, таємно, цілком таємно - у секторі спеціальних навчальних фондів, за відкритою тематикою - у фондах кафедр або у бібліотеках в установленому порядку.

6.12. Після завершення захисту секретар ЕК передає кваліфікаційні роботи до відповідної кафедри, на якій вони зберігаються протягом 5 років.

6.13. Кращі кваліфікаційні роботи (їх окремі частини, висновки, результати) ЕК може рекомендувати до подання на конкурси наукових робіт з відповідних галузей науки або для опублікування в наукових фахових виданнях. ЕК може також прийняти рішення про рекомендацію здобувача вищої освіти до вступу в аспірантуру, відповідно до чинного законодавства України.

Положення розглянуто та схвалено на засіданні Вченої ради Національної академії Служби безпеки України

**Перший проректор (з навчальної роботи)
Національної академії СБ України**

Положення розглянуто та схвалено на засіданні Науково-методичної ради Національної академії Служби безпеки України

Додаток 1
до п. 2.3 Положення про
кваліфікаційні роботи
здобувачів вищої освіти в
Національній академії
Служби безпеки України

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут (центр) _____

Завідувачу _____
(кафедра)

РАПОРТ

Прошу закріпити за мною тему кваліфікаційної роботи _____

(назва теми)

Курсант, слухач _____

(в/з)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Подання керівника _____

Керівник кваліфікаційної роботи _____

Завідувач _____
(кафедра)

(в/з)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Додаток 2
до п. 2.3 Положення про
кваліфікаційні роботи
здобувачів вищої освіти в
Національній академії
Служби безпеки України

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут (центр) _____

Завідувачу _____
(кафедра)

Студента групи _____
(ПБ)

ЗАЯВА

Прошу закріпити за мною тему кваліфікаційної роботи _____

_____ (назва теми)

« ____ » _____ 20 ____ р. _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Подання керівника _____

Керівник кваліфікаційної роботи _____

Завідувач _____
(кафедра)

_____ (в/з) _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20 ____ р.

Додаток 3
до п. 2.5 Положення про
кваліфікаційні роботи
здобувачів вищої освіти в
Національній академії
Служби безпеки України

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут (центр) _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач _____
(кафедра)

« ___ » _____ 20__ р.

Завдання на кваліфікаційну роботу

_____ курсанту, слухачу, студенту

1. Тема кваліфікаційної роботи _____

затверджена наказом НА СБ України від « ___ » _____ 20__ р. № _____

2. Термін звершення роботи _____

3. Зміст пояснювальної записки (перелік питань що підлягають розробленню)

4. Календарний план:

Узгодження плану і списку літератури	« ___ » _____ 20__ р.
Розробка та оформлення I розділу	« ___ » _____ 20__ р.
Розробка та оформлення II розділу	« ___ » _____ 20__ р.
...	...
Розробка та оформлення вступу, висновків та подання роботи на підпис	« ___ » _____ 20__ р.
Попередній захист роботи на кафедрі	« ___ » _____ 20__ р.

Дата видачі завдання _____

Керівник _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Курсант, слухач, студент _____
(підпис) (ініціали, прізвище)